

ویرغینام

محمد اشراقی

خیالیم اوچالیر
دالینجا دولایر
گورورو اوزونو
انشیدیر سوزونو
سئوئیر دیرندن
باشیر الیندن
کنجمنشیم دیریر
یاشایش ییلینر
من ایسه گورورم
اوزوندن اوپورم
اوزه بیم آپیلر
قوجاغیم آپیلیر
ایستیرم گله سن
یتل کیمی اسه سن
چنوره می توتاسان
قونیم دا یاتاسان
ایلمی آتیرام
یوخودور آتیرام
ایتیرسن گوزوم دن
گندیرم اوزوم دن
چوخدان دیر نبله دیر!
بیلیرسن نجه دیر؟
چاره قیل حالیم
ویرغینام یاریم
آریلیق یامان دیر
ال یتیر آمان دیر
ننجه من دوزه رم
گورمه سم اولرم
گلگه سن یانیم
باتارسان قانیم

آموزش زبان ترکی

واژه های اصیل ترکی در پارسی

ادامه از شماره قبل...
۵۷۱. ساو = ساو و سوو = پیغام ، هدیه ، داستان ، رسالت ، خبر (۲) ؛ باج یا هدیه شاهان ضعیف به شاهان قوی (۲۷) ؛ این ریشه در ترکیبات زیادی مشاهده می شود. از جمله: سخن (م.ه) ، ساوج (پیامبر) ، ساوه (م.ه) ، سیلان (م.ه) و در ترکی معاصر: ساواش = بگو مگو ، سوز سوو = حرف و پیام

۵۷۲. سبکگین
= سبک تگین = سوبک تگین = سو (قشون ، سرباز) + بک (بیگ) ، رئیس) + تگین (م.ه) = شاهزاده افسر اردو ، لقب پدر محمود غزنوی و داماد آلپ تگین و مؤسس سلسله غزنوی (۱۸) ؛ سوبک = افسر اردو ، از رتبه های نظامی غزنویان ، در زبان فارسی سبک را به اشتباه سبک خوانده اند ، سوای = سو بای = افسر و ترکی معاصر یعنی مجرد ،
۵۷۳. سیلان = ساوالان = ساو (هدیه ، باج ، پیام) + آلان (گیرنده) = باجگیر ، هدیه گیر ، پیامگیر ، وحی گیر ، کوهی در اردبیل ؛ مفهوم پیام گیرنده یا وحی گیرنده شاید نزدیکتر باشد چراکه اعتقاد زیادی است که زرتشت دوران ریاضت و تقوی را در این کوه سپری میکرد و در همین کوه وحی به او نازل می شد.

۵۷۴. سپوختن = مصدر جعلی از مصدر ترکی سوپوختماق (= حمله وری با سرعت و شدت به طرف یک شخص)

۵۷۵. سپور = سوپور (سوپورمک = چارو کردن) = چاروکن ، وسیله چارو کردن ، مجازاً آشغالچی
۵۷۶. شمخه = سوخما = سوخ (سوختماق = فرو بردن) + ما (اک) = فرو برده ، فرو بردن خنجر در شکم دشمن ، اصطلاح نظامی

۵۷۷. سخن = سوخن = سووقن = سووقان = سوو (پیام ، خبر) + قان (اک) = پیام رسی ، صحبت رسمی و دیپلماتیک؛ هم‌ریشه با سیلان، ساوه، ساوج ، سوغات
۵۷۸. سراغ = سوراغ = سوز (سورماق = پرسیدن) + اق (اک) = پرس و جو ، سؤال ، احوالپرسی ؛ سراغ گرفتن = پرس و جو کردن از حال کسی ؛ سورماق در معنای فوق در ترکیه مورد استفاده قرار می گیرد و ترکان آذری بجای آن سوروشماق را استفاده می کنند.

۵۷۹. سرتق = سیرتیق = سیرت (سیرتماق = لوس و نتر کردن) + یق (اک) = لوس ، نتر ، بی ادب ؛ سیرتیلماق = سرتیق شدن
۵۸۰. سرچوخه = سر (رئیس / فارسی) + چوخه (= چوخا و جوغا و جووقا = ۸ نفر بالاتر) = رئیس گروه ۸ نفری ، رتبه نظامی در قدیم ؛ جووقالارین = یثنه قوردولار! = باز هم گروهشان را تشکیل دادند.
ادامه دارد

ناغیل

دوستلوغون سیرری

گنچن ساین دامه سی...
سحر تزدن بیر ده گوردوم بیر آروادلا بیر جاوان قیز گلیب منه دندی لر: - اوغول، گوردوم سیز قریب آداما اوخشاییر سینیز. بیزیم بورادا یئنددی اوتاغیمیز وار.

هامیسی بوشدو، گنلک سیز ده اولون منیم اوشاق لاریم، آتابالا کیمی بیر یترده دولاناق. من گوردوم کی، بورالاردا اونسوز دا انو تاپماق چتیندی، بیر ده نثیمه هنج نه تاپیرام، ائو پولو هارادان تاپاجام. راضی اولدوم، دوروب آروادین ائوینه گئتدیک. او گوندن آرواد بیزه اوز اوشاق لاری کیمی باخدی.

بیر گون ائودن چیخب بازارا گندیردیم. بیر ده گوردوم بیر قوجا کیشی قاباغیمی کسبب دندی: - اوغول، من سنین آتانا ایکی کیسه قیزیل بورجلو بام.

اودور کی، آل بو پول لار سنه چاتاجاق. ایسته دیم آلمایم، کیشی ال چکمه دی. پولو ال دیم، گتیریب خرچلیب دولاندیق. گون لرین بیرینده احمد بازاردا مممه ده راست گلدی.

اونو گوروب گئری قایتماق ایسته دی. ممم دونو سلیب دندی: - احمد، دئه سن من دن کوسوب سن.

احمد دندی: - البته، کوسوموشم. سن دوستلوقدا صداقت لی آداما اوخشامیرسان. من سن دن پول ایستنده اوزومه ده باخمادین، هنج کئفیمی ده خبر آلمادین.

بله ده دوستلوق اولار ممم دندی: - احمد، هر نه دندینسه دوزدوره اونلار هامیسی اولوب.

یولدا من سنه پول وئریب اوزونه باخمادیم، او دا دوزدو. بون لارین هامیسی قصدن انله ائدیردیم.

من گوردوم کی، سن جیریق-جین دیر یالتارین ایچنده دیلنچیه اوخشاییرسان، آروادیم سنی بو کؤکده گوروب تانیماسین دئه، قصدن سنه سوپولوق گؤستر دیم.

اما سونرا آتاما ایکی کیسه قیزیل وئریب سنه یوللادیم، آتامی اوبرتدیم گنلک سنی اوغولوغا گؤتوردو.

من گوردوم کی، ممم دین دندیک لری نین هامیسی دوغردو. اونولا داها دا باخینلشدیم. او واختدان بیز بو شهره کؤچوب بورادا یاشاییریق. اوغول، ایندی بیل، آگاه اول کی، بیزیم دوستلوغوموزون سیرری بو ایدی.

ملیکله کنچل ممم بیر ده باخب گوردولر خوروزلار بانلاییر، سحر آپیلیر. کیشی دن راضیلیق انله ییب آتالارینی سوروب باشلادی لار یول لارینا.

آز گئتدی لر، چوخ دایبندی لار، چوخ گشتدی لر، آز دایبندی لار. ملیکگیل اوزوطن لرته چاتماق اوچون یئددی پادشاهین تورباغینی کنجه لی ایدی لر.

بیر ختیلی گئندن سونرا ایکی داغین آراسین دان کنجه لی اولدو لار. نمه بو داغدا قیرخ قولدور باشاییرمیش.

بون لارین پنشه سی گلیب-گئندنی سوپماق ایمیش. ملیکگیل بور دان کنچنده قولدور لارین گؤز تچی لری اونلاری گوردولر، هر طرف دن اونلاری محاصره ایلماق ایسته دی لر.

کنچلله ملیک اوزلری ایله قلیبخ دا گؤتورموشدو لر. باشلادی لار ووروشماغا. اولجه قولدور لار بئش-اون نفر ایدی.

اونلار گوردولر کی، کنچلله ملیکه باتا ییلیمجک لر، اودور کی، قولدور باشیا خبر گؤندردی لر کی، نه دوروبسان، ایکی نفر سنین آدام لارینی آز قالیر کی، اولدورسون.

قولدور باشی او ساعت امر انلدی کی، قولدور لارین قیرخی دا آتلانسین.

یتره ده اولسا، گؤیده ده اولسا اونلاری طوطوب گتیر سین لر. ملیکگیل بیر ده گوردولر کی، اوست لرینه او قدر قولدور گلیبر کی، بون لاری قریب قورتارماق اولماز.

اودور کی، آتالارینا "قویما" دئیب باشلادی لار قوش کیمی ئوچماغا. بون لار قاچماقدا اولسون قولدور لار قووماقدا.

بیردن کنچل ممم دین آتینین آباغی بودرده دی، آت ییخلیدی. ها انله ییب آباغا قالخانا کیمی قولدور لار کنچل ممم ده دی توتدولار.

گتیریب سالدی لار زیندانا، اوزونه ده دندی لر کی، اوچ گون دن سونرا بوینو وورولاجاق.

کنچل ممم زیندانا، قالماقدا اولسون، ملیک قاچب جانینی قورتاردی. گنلک بیر چمنلیبه چاتدی. گوردو چوخ یورولوب.

آتینچمنه بوراخب اوزو بیر آغاچین دیننده یانندی. دئمه بو چمنلیک پادشاهین قوروغو ایمیش. قوروقچولار آتی گؤرن کیمی گلیب آتی طوطوب ملیکه بیرلیکده آپاردی لار شاهین یانینا.

شاه خبر وئردی لر کی، بس بو آدام سنین امرینی یوزوب، آتینی سالیب قوروغا، آت قوروغو اونو توشیب قورتاریب. پادشاه او ساعت امر انلدی کی، آپارین اونو سالین زیندانا، اوتوز دو ققوز گون کنچسین.

قیرخینچی گونو دار آغاچین دان آسین. هنج ملیکی دانیشماغا دا قیما دی لار، اینتیه-اینتیه آپاریب سالدی لار زیندانا. آردی وار

بولبول گولوستانه گلکین کلمه سین؟

* سید ابوالقاسم نباتی

صبا مندند سؤیله او گولعداره
بولبول گولوستانه گلکین کلمه سین؟
بو هیجران دوشگونو، ایللر خسته سی
قاپینا درمانه گلکین کلمه سین؟
من قوربانای اولوم عنبر تنلترین
غنچه دوداقلارین، پسته دیلترین
او لاله رخسارین، مشکین خاللازین
اودونا پروانه گلکین کلمه سین؟
گوزوم چوخ حسرتدیر خومار گوزونه
گوشن جمالینا شکر سوزونه
اوتانیرام نلجه دنیسم اوزونه
در دین خسته جانه گلکین کلمه سین؟
دولاشدیر بوینوما شمشاد قولونو،
قوجاقلایم، قوجوم اینجه بنلینی
لعل لپن امیم، سوروم دینلینی
ایستری آلی جانه گلکین کلمه سین!
نباتی ایسته مز سنسبز دویانینی
عزتی، حؤرمتی، شوکتی، شانی
بیر زادا قالما بیدی داها کومانی
بو باش او میدانه گلکین کلمه سین؟

قوربان اولوم

باشینا دؤندو گوم، بو نلجه حال دیر،
دینمه میش دئیر سن: آی ندیر، ندیر؟
باشیم چیمماز منیم سنین دینلندن،
بو یور گئین گوروم آی ندیر، ندیر؟

قوربان اولوم اوزوندکی هیلاله،
غمزه او خون میندیر گئین هنی پایه،
نه باخیرسان مارال کیمی هنی آیه؟
جمالین یانیندا آی ندیر، ندیر؟

گوزوم فان کاساسی، اوریم شیشه،
منی کباب کیمی چکمین شیشه،
رقیبی گوروم کی، دام کیمی شیشه!
ایللر ایللر چکه، آی ندیر، ندیر

نه باخیرسان او سلطانه، بو خانه؟
چوخ آداملر گلدی گئتدی بو خانه
گننه بو گون ایشقلا ب بو خانه،
بیلیمیر گورونن آینه دیر ندیر؟

حمد اولسون آلاها، گئتدی آچیلله!
نباتی، آز قالدی گوللر آچیله،
بو مشکولوم، یارب، کیمدن آچیله؟
یار دستینده توتان آینه دیر ندیر؟

akbarfathi.com

یاتا بیلمه بیرم

* استاد شهریار

بو گنجه من کی یاتا بیلمه بیرم
باشی باشلاره قاتا بیلمه بیرم
یوخوسوزلوق منی قاتلاشدیردی
من بو نامرده باتا بیلمه بیرم
اؤغر ی قالدیردی قازان - قابلامامی
کیم ال آتسین حاجاتا؟ بیلمه بیرم
اؤغر ونون کیم بنتیریب اؤمباسین
از یخلیا بیر زؤ پاتا بیلمه بیرم!
آلیق آلدوق ، ا وئردیک گئتدی
نه یئنه ک ، ای وای آتا! بیلمه بیرم
ده ده میز یوخ ، کیمه چکمک باراتی
کیمی سالماخ باراتا بیلمه بیرم
جیب ده قالمیشداسا بیر بنش مانا تیم
نه الیم بنش ماناتا بیلمه بیرم
ده لی شیطان دئیری: یورقانی سات!
قیشدی ، یورغاندی ، ساتا بیلمه بیرم!!
قار دئیر گل کیشی سن پاموغ آتاق
کیشی! من پاموغ آتا بیلمه بیرم!!
هی گلیب ، مندن آلیر لار شلتی
کیم سالیب مازی مانا بیلمه بیرم؟
زندگاللیق قوراتا بیر شینی اولوب
نه یه لازم قوراتا بیلمه بیرم
بیر سوموک دور کی یوغازلاردا قالب
کیم آتا یکیم اوتا بیلمه بیرم
قار- یاغینشدا بونه قؤندوم - کؤشدوم؟
نیه دوشدوک بو اؤتا بیلمه بیرم
بو کتابلار ئوزی بیر آت یوکودور
بونو کیم چاتسین آتا بیلمه بیرم
چای سیزام تاپمیرام چای پاکاتین
نه گلیب بو پاکاتات بیلمه بیرم
هی سؤ یوقدان قورولوب بیگ دورورام
کیمدی بئنگه - موشاتا بیلمه بیرم
ال کی دوتمور یازام ، ال تاپاقدا
قلمه یا داواتا ، بیلمه بیرم
گنجه میز صبح اؤلاچاق یا هله وار؟
باخیرام هی ساعتا بیلمه بیرم
قوش اوچار ، آمانا نه درمان انله مک؟
داش ده کن قول قاناتا بیلمه بیرم
آی قارداشلار! منه بیر ال بنتیرون
یوک آغیرلاشدی چاتا بیلمه بیرم
طبع شرعب دایانیب ، سؤنجوق آتیر
من ده کی سؤنجوق آتا بیلمه بیرم

تور کجه مثل لر

اؤلومدن باشقا هر شئیه چاره وار.
فقط مرگ را چاره نیست.

اؤلمه ز خدیجه، گوهر ن روه نتیجه.
نیمیرد خدیجه، مبیند نوه و نتیجه (یعنی هر کس کار بکند خوب و بد نتیجه کارش و یا عمل انجام یافته اش را خواهد دید و پس از آن دیگران با دیدن نتیجه کار قضاوت خواهند کرد).

اؤلمه ک اگر اؤلمه کدیر، بونه جان وئرمه کدیر.
مرگ یک بار شیون هم یک بار.

او مراغا باسلنغندی، ایلهه بیر دفعه گلر.
آن باسلوق مراغه است سالی یکبار میاید.

ابت هورر کروان کنچر.
سگ پارس می کند، کاروان میگردد(سگ لاید و کاروان گذر، جواب ابهان خاموشی است).

ایتین آغینندان تیکان چنخاردئر.
از پای سگ خار در می آورد(سخت کوش - در مورد انجام کارهای سخت و مشاغل طاقت فرسا).
کنایه از شجاعت و ترس بودن

اثرمنی فان گوروب.
جهود خون دیده.

ایری اوتوراق دوز دانیشاق.
کچ بشینیم، راست صحبت کنیم(اظهار صداقت و راستگویی در هر موقعیتی).

ایش ایچینده ایش وار.
کاسه ای زیر نیم کاسه است.

ایش اینسانئن جووه ری دیر.
کار جوهره ی انسان است.

ایش قالسا اوستونه قار یاغار.
اگه کار بماند رویش برف میبارد.(کار امروز را نگذار فراد)

ایشله ین دمیری، پاس باسماز.
آهنی که کار کند زنک نمی زند(در زمینه ارزشمندی کار کردن بیان می شود).

ایشی دوشنده آختارار ، ایشیم دوشنده قاوالار.
وقتی کاری با من دارد دنبال می گردد ، وقتی کاری باهاش دارم فراری ام می دهد.

نیست. سهروردی سودای برانداختن نظام یرم و دینار را در سر می پروراند. شمس الدین تبریزی در این باره به صراحت می گوید: این شهاب الدین می خواست که این یرم و دینار بر گیرد که سبب فتنه است و بریدن دستها و سرها.

معاملت خلق به چیزی دیگر باشد. هم چنین نباید از یاد بُرد که در آن زمان صلاح الدین ایوبی تازه توانسته بود خاندان فاطمی مصر را، که از مهم ترین امیدهای اسلام باطنی اسماعلیه بود در هم بکوبد.

و از آنجا که واژه گان سهروردی گاهی بسیار نزدیک به ادبیات اسماعلیه و فاطمیان بود؛ قضات به راحتی می توانستند برای وی پرونده ی محکمه پسند، بسازند. و چنین بود که علمای جلیل القدرت سهروردی را به جرم الحاد، فساد در دین، دعوی نبوت، مرتد و کافر، مهدورالدم اعلام کردند. و به دستور صلاح الدین ایوبی و به رغم مخالفت های مُلک ظاهر شاه، سرانجام در دوازده هم مرداد ماه سال ۵۷۰ برابر با ۲۹ ژوئیه ۱۱۹۱ میلادی، وی را در سن سی و هشت ساله گی در زندان حلب به قتل رساندند.

تقسیم بندی آثار شیخ اشراق
با وجود این که مجال تجربه ی زنده گی طولانی از سهروردی، توسط حاکمان و عالمان حاکم درخ شد، اما وی توانست با وجود فرصت اندک آثار بسیاری خلق کند. از سهروردی چهل و نه اثر به جای مانده است. از این چهل و نه اثر سیزده جلد آن به فارسی و بقیه به زبان عربی است.

ادامه دارد